

li su ljudi učinili od sposobnosti svojih. Sve ih — veli — staviše u stjecanje novca, kao da je novac svrha svega. To je eto utvrdilo etičku teoriju, da sreća i spas državâ stoji u prvom redu do njihove m o r a l n e s n a g e. Na pogled oko sebe vidjenih prilika nije se ta teorija mogla spojiti s narodnogospodarskim nastojanjem, koje označuje čovjeka kao biće željno bogatstva. Eno, Sokrata, gdje naukom i životom propovijeda siromaštvo: nema slobode u carstvu materije; jer tko se uz tvar veže, u njoj će se izgubiti; težnja za zemaljskim dobrima skučuje čovjeka, siromaštvo ga čini za njih bezbrižnim i tako slobodnim. Po njemu i Diogen veli: Bogovi ništa ne trebaju, a čovjek hoteći sličan biti bogu treba malo. I odviše je razumljivo, da je Sokratova teorija kod njegove životne drugarice Ksantipe izazvala opravdano negodovanje; jer mjesto da u kući radi i privredjuje, mjesto da se brine za obitelj, on je šetao po atenskom trgu i vodio filozofijske razgovore s dokonim bogatašima atenskim, koji su lako mogli prezirno gledati na gospodarski rad, kad su im stotine i tisuće robova bili na ruku, da ih riješe brigâ za svagdašnji, obični život. Ali kako slabo je i kod njih Sokrat uspio sa svojom hvalom siromaštva, vidi se iz riječi jednoga od njih, koji mu jednom prilikom reče: »Živiš, kako ni rob ne bi ostao kraj takova života u svojega gospodara. Jelo jedeš i piće piješ najgore i odijelo imaš ne samo loše, nego isto zimi i ljeti, neobuven si i bez gornje haljine. Novaca ne primaš, što veseli one, koji ga stječu, a koji ga imadu, onima čini, da živu slobodnije i ugodnije. Budeš li pak, kako kod drugih